

A NEMEK EGYÜTTES NEVELÉSE.

Írta: VARSÁNYI GÉZA.

(Befejezés.)

Érdekesen mondja Palmgren, a stockholmi Samskola vezetőjét „Az az apa és anya, ki serdülő lányát, fiát télen át a jégpályán minden fölügyelet nélkül hagyja játszani, dévajkodni, sőt gyakran az est beállta után engedi, hogy fia, lánya hasonlókorú másnembéliekkel együtt legyen – ugyanaz az apa, anya, aki anélkül hogy valamelyes „szerelmeskedés”-től félne, engedi, hogy serdülő leánya Stockholm valamelyik iskolaudvarának jégpályáján fiúk közt töltsen az idejét: az féljen a „szerelmeskedés”-től a vegyes iskolában?” Továbbá: „Sokan azt mondják, hogy a Samskolának a családból való származtatása a praxisban nem állja meg a helyét. Igaz ugyan, – mondják – hogy a család a fiúkat, leányokat együtt neveli fel, csak hogy azok testvérek, és ez a viszony megvédi őket az egymás iránt való erkölcsi eltévelyedésektől. Erre azt válaszolom, hogy a természet, magára hagyva, nemi szempontból nem ismeri a testvéri viszonyt, hanem, hogy a szülők és nevelők ébersége, illetve a családi nevelés az, mely megakadályozza a testvérek között az erkölcstelen gondolatokat és kitéréseket. Ahol ez a nevelés hiányzik, nem ritkán láthatunk a testvérek között erkölcstelen megnyilvánulásokat, sőt szülők és gyermekek között is. A család erkölcsi állapotához nagyban hozzájárul a mindennapi együttlét, a testvérek közti intim viszony, ami által az újság ingerének soha sincs alkalmja a nemi öntudatot fölbreszteni az a pontos ismeret, melyet a testvérek egymás hibáiról, érdemeiről, érdekeiről és tulajdonságairól szereznek, vagyis ugyanazok a faktorok, amelyekre az együttes nevelés erkölcsi tekintetben számít és támaszkodik”*

A már említett L. Fulda ezeket mondja: „... s az eredmény (a koedukációé) minden ellenvéleményt megsemmisít: mert az t. i. nem egyéb, mint áldásos erkölcsi higiéné. A naponkénti fesztelen együttlét csökkenti a leány féltékenységét, a fiú vadságát. A titokzatosság helyébe lép a bizalom, a kíváncsiság helyébe pedig a természetes különbségek magátólértetődése. Milyen rendkívüli erkölcsmértéket nyújt az embernek egész életére az ilyen gyermekkor. Nem védi a szenvedélytől, de a frivolitástól. A pajtást, akivel együtt nőtt fel, szeretheti, kívánhatja azután, de sohasem taszítja a mocskokba”.

Nem hagyható megemlítés nélkül, hogy sokan, közöttük maga Fulda is, azt mondják, hogy az északi, a germán népeknél még csak megvalósítható valahogyan az együttes nevelés problémája. De már a déli, román népek faji tulajdonságai, temperamentuma nem engedik azt meg. Álljon itt bizonyítékul az ellenkezőre egy levél kivonata, melyet egy élőkelő olasz nő írt e tárgyról. „A szülők egy csöppet sem panaszkodnak, sőt általában véve hívei az együttes tanításnak. Erkölcsi szempontból jó hatást gyakorol az ilyen iskola, mert mindkét nem azon iparkodik, hogy a másik előtt becsülést szerezzen magának. A leányok szinte akaratlanul komolyabbak és higgadtabbak lesznek. Soha sem fordult elő a legcsekélyebb erkölcsi eltévelyedés

sem. Van ugyan egynéhány leánygimnázium, de a szülők és tanulók egyaránt előnyben részesítik a közös iskolát.”*

Roppant érdekes és jellemző a következő kis epizód, melyet Paolo Lombroso mond el „Az olaszországi nőmozgalom” c. munkájában. Midőn egy pár évvel ezelőtt az olasz oktatásügyi kormány leánygimnáziumokat alapított, nagyon sok szülő együttes petíciót nyújtott be a miniszterhez, azzal a kéréssel, hogy hagyja meg a régi állapotokat s bízva a szülőkre a választást, hogy leányukat a részükre alapított, vagy a közös iskolákba küldjék-e.

Maga az olasz közoktatásügyi kormány is elismerőleg nyilatkozik az országban lévő közös iskolákról, a párisi (1900.) világkiállításra készített „Notizie”-ben. Többek között a következőket mondja: „Tapasztalhattuk, hogy a déli (olaszországi) tartományokban is minden veszedelem nélkül, sőt kölcsönös előnyére a mindkét nembeli tanulóifjúságnak, alkalmazható az egy teremben, egy időben való tanítás. És állandóan és mind erősebben polgárjogot nyert a szülők körében az a felfogás, hogy fiúk és leányok egész természetesen ugyanazon középiskolába járjanak és később az egyetemen is közösen folytassák tanulmányaikat”.

Különben is, ma – a szétválasztás mellett – az állapotok olyan szomorúak, hogy ennél rosszabbak nem lehetnek. Miért ne higgyünk azoknak, akik évtizedeken át szerzett tapasztalataikra alapítva véleményüket, azt mondják, hogy jobb a közös iskolából kikerült fiatalság, hogy az sokkal egészségesebb és magasabb erkölcsi nívón áll. Hogy talán az első években nem felel meg a várakozásnak, nem bizonyít semmit az intézmény létjogosultsága ellen. Az az egy bizonyos, hogy az együttes nevelésnek a legalacsonyabb fokon kell kezdődnie és így folytatódni tovább. Megzavarná e rendszert és annak eredményességét, ha pl. a középső iskolai években megszakítanék a közös iskolázást és később újból együtt járatnók a fiúkat és leányokat.

Kétségtelen, hogy a fiúkra nézve is igen nagy előnye van, ha leányokkal együtt járhatnak iskolába. A közös iskolák vezetői mind azt tapasztalták, hogy a fiúk szelvidebbé, illemtudóbbá válnak a leányok jelenlétében. Durva szokásaik, verekedés, lárma, duhajkodás szinte észrevétlenül eltűnnek. Az ifjút munkára serkenti a nő jelenléte, mert hiúsága sem engedi meg, hogy attól magát legyőzni engedje. A nő jelenléte úgyszólván kényszeríti őt – néha nem a legjobb lélekkel fogadott – önmérsékletre és a tisztességes érintkezési formák betartására. „Bizonyosan nem véletlen, – mondja Herzfelder – hogy az amerikai egyetemi ifjúság nem utánozza európai kollégáinak tünető és korcsmázó szokásait, s hogy a nemi kicsapongások a legkritikább kivételek közé tartoznak. Az alkohólnarkózis ismeretlen az amerikai diák előtt.”

Az iskolai együttes élet megdönti majd a női világ eddigi értékelési módját az ú. n. erősebb nem előtt, úgy intellektuális, mint morális tekintetben. Sokkal igazságosabban fogják majd megítélni a nő tehetségeit és így a nokérdés igazabb világításba kerül. A fiú és így a jövőendő férfi az asszonyban nem az eddigi szellemileg függő, alábbvaló, élvezeti és érzéki szubjektumot látja majd,

* L. Palmgren: Erziehungsfragen, Altenburg, Oskar Bonde, 1904. 95. s. köv. II.

* Közölve Herzfelder e. m.

hanem hozzá méltó és egyenlőrangú munkástársát. A lányok pedig, akik a közös iskolából kikerülnek, nem kerékkötői, hanem harcosai lesznek a haladásnak, saját nemük egyenjogúsításának. (Ennek t. i. ma az asszonyok igen nagy része ellensége.)

Praktikus szempontból is szükséges a közös iskolák bevezetése. Mert hogy állunk pl. hazánkban? A nőknek „megengedték” (ennek a fonásáigait ne firtassuk most), hogy az egyetemen folytathassák tanulmányaikat. Arról azonban elfelejtettek gondoskodni, hogy a megkívánt előképzettséget is könnyen megszerezhessék a lányok. Az az egy-két budapesti leánygimnázium igazán nem lehet elég a tanulni vágyó lányok befogadására. Meg aztán, a szegényebb vidéki szülő egyáltalában föl se küldheti leányát Pestre, mert ez horribilis összegbe kerül. Úgy hogy ez az engedmény is a vagyonos osztály számára nyújt valami nagyon csekély kedvezményt. Már most, nem volna-e praktikusabb, ha a vidéki középiskolákat közös iskolákká alakítanák át s ott minden különösebb költség nélkül tanulhatnának a lányok is!?

Sajnos, ezt még nem értük el, de a fejlődés és főképen a céltudatos propaganda nem tévesztheti el a hatását!